

[Holstein.]

med det vigtigste Foraarsarbejde, er det værdifuldt for dem at have et saadant Brug ved Siden af deres Beskæftigelse som Lønarbejdere. Det gælder ikke mindst de faste Skovarbejdere, idet Sæsonen i Skovene falder i Vinterhalvaaret, det vil sige netop i den døde Tid for Landbruget. Saa snart Vinterhalvaaret er overstaaet, Skovhugstarbejdet forbi, kan de vie Kræfterne til deres lille Lod.

Derfor har det navnlig for Skovarbejderen været en i mine Øjne udmærket Institution og en Ordning, som med velberaad Hu fra Skovejernes Side har taget Sigte paa at lægge Vilkaarene til Rette netop paa denne Maade, ikke blot i Ejerenes Interesse, men ogsaa i Landarbejdernes; i Lejernes velforstaaede Interesse. Naar det nu stadig fra Lovgivningsmagtens Side hævdes, at det er nødvendigt at gaa til en saadan Lovgivning, endda i skrappe og skrappe Form, for at værne de paa-gældende mod Ejeren, vil jeg derfor sige, at i de Tilfælde, hvor der er Tale om Vilkaarlighed fra Ejerenes Side, er en saadan Lov selvfølgelig berettiget, men man maa blot ikke tro, at det er Regelen, for i mange Tilfælde har dette Lejeforhold og disse Brug været i Lønarbejdernes velforstaaede Interesse og brugt fra Ejernes Side som Foranstaltninger til Støtte og Værn for Lønarbejderne.

Derfor er det ogsaa ganske mærkeligt og ret absurd, at Loven af 30. Marts 1926 fritager andre Ejere af et saadant Landbrugshus fra Bestemmelserne om Uopsigelig-hed, om Tvangsleje, forudsat at de ikke ejer en anden Landbrugsejendom. Altsaa, enhver Haandværksmester og Købmand eller Sagfører og Læge, hvem som helst i Stationsbyen eller Købstaden, kan eje et saadant Hus og leje det ud, paa hvilke Vilkaar han vil, med et halvt Aars Opsigelse; men en Gaardmand eller Godsejer kan ikke eje et saadant Hus, uden at det skal være tvangslejet paa 8 Aar og paa de Vilkaar med Hensyn til den lave Leje, som fastsættes her i Loven. Naar man ved, hvorledes disse Huse oprindeligt er oprettet, hvad der i mangfoldige Tilfælde er tænkt med dem fra Ejernes Side, og hvorledes de ogsaa har været anvendt, tør jeg nok sige, at dette ikke blot er en haard Bestemmelse, men det er ikke fri for, at det er en noget ærekrænkende Bestemmelse for Gaardmænd og større Landbrugsbesiddere, at de skal stilles som en Pariakaste her ved Siden af Folk, der har deres Erhverv, ikke ved Land-

brug, men i Byerne, eller ved immaterielt Erhverv.

Jeg vender mig dernæst til det Spørgsmaal, som det ærede Medlem Hr. Johannes Hansen rejste, idet han med Rette gjorde opmærksom paa det mærkelige Misforhold mellem den Minimumsgrænse, som er fastsat i Loven af 1921 for de Huse, som skal være 8 Aars Lejepligt undergivet, og Huse, som efter Loven af 1925 om Landbrugsejendomme kan nedlægges, fordi de ligger under denne Grænse. Dette Misforhold medfører, at Huse med et Jordtilliggende paa $\frac{1}{2}$ —1 ha kan nedlægges som Landbrugsejendom efter Loven af 1925, Huset kan rives ned, og Jorden kan indlægges under Hovedgaardsjord eller Bondegaardsjord, som er udtaget til fri Raadighed. Men hvis man ikke gør dette, hvor man har Ret til det efter Loven af 1925, skal de lejes ud paa 8 Aar, uopsigelig fra Ejerenes Side paa de Vilkaar, som er fastsat i denne Lov, saa kan man ikke leje det ud paa almindelige Vilkaar.

Det vil med andre Ord sige, at en Mand, som ejer et saadant Hus paa $\frac{1}{2}$ —1 ha, har, naar 8 Aars Brugskontrakten udløber, Valget imellem enten at inddrage Huset, nedlægge det efter Loven af 1925 og gøre den Lejer, der sidder i det, til Lejer i et jordløst Hus eller ogsaa leje det ud til ham uopsigeligt paa 8 Aar. I mangfoldige Tilfælde vil Ejeren, stillet i dette Dilemma, sige: Naar jeg skal leje et saadant Hus ud, som slet ikke er Landbrugsejendom efter Loven af 1925, og som jeg efter denne Lov kan nedlægge ved 8 Aars Tidens Udløb, og er udsat for at skulle forlænge Lejemaalet paa 8 Aar efter disse Vilkaar, foretrækker jeg at nedlægge Huset.

Det vil med andre Ord sige, at den lille Mand, som sidder ved dette Hus og vil være glad ved at sidde i det paa et halvt Aars Opsigelse, kan ikke opnaa dette, selv om Ejeren gerne vil komme ham i Møde, for det *kan* Ejeren ikke, Ejeren er henvist til enten at nedlægge Huset, inddrage Jorden eller at leje det ud paa 8 Aar.

Dette er en fuldkommen Absurditet, og jeg ser ikke rettere, end at den er fremkommet ved, at da man gav Loven af 1921, havde man endnu ikke faaet Loven om bestaaende Landbrugsejendommers Opretholdelse som selvstændige Brug — det Spørgsmaal sad Landbokommissionen dengang og arbejdede med, og den havde endnu ikke afgivet Betænkning. Først i 1925 faar vi Loven om Landbrugsejendomme, som fastsætter en Minimumsgrænse